

ההכנה המדינית למלחמה החלה בד בבד עם הכנת המדינה וכוחותיה המזוינים למלחמה, תחת מעטה עבה של סודיות, של הונאה ושל ביטחון.

מדינית, התנקז המאמץ לכל הכיוונים: למזרח, למערב ולעולם הערבי. מצרים החלה לבסס את קשריה עם מדינות במזרח אירופה ובמערב גם יחד, והתמקדה בשיפור יחסיה עם צרפת, עם בריטניה ועם מערב גרמניה, שהיחסים הדיפלומטיים עמן חודשו ביוני 1973. גם למישור הבין-ערבי היה משקל רב בהכנה למלחמה. באפריל 1971 הוקמה מדינת איחוד הרפובליקות, ובאוגוסט 1973 הוכרז על איחוד ומיזוג עם לוב. מצרים הידקה את יחסי האחוה שלה עם הממלכה הערבית הסעודית ועם הנסיכויות. היתה לכך השפעה רבה, על השימוש בנשק הנפט במלחמה. כמו כן,

החלו סיורי הכנה מדיניים אינטנסיביים בדרג של נשיא הרפובליקה ובדרג של שר המלחמה.

בו בזמן, החלו ההכנות למלחמה בצורה מאורגנת ומדויקת. החלה הספירה לאחור לקראת המלחמה. בנובמבר 1972 הוחלף המפקד הכללי של הכוחות המזוינים. החלה לשרור תחושה ברורה בקרב הכוחות המזוינים, כי המלחמה מגיעה, ואין מנוס ממנה.

בתחילת שנת 1973 המלחמה היתה בלתי-נמנעת, ולא היתה כל אפשרות לסגת מן ההחלטה עליה – לאחר שמצרים עשתה כל מה שביכולתה למונעה. בעקבות כישלון הניסיון לפתור את הבעיה בדרך מדינית של שלום. זאת, לאחר שהובהר לעולם כולו, כי אין דרך לאלץ את ישראל לסגת מן השטחים, שכבשה בכוח, אלא בכוח.

בקרב הכוחות המזוינים המצריים נוכחו הכל לדעת, כי הגיע שלב חדש ורציני של התכוננות למלחמה, והחלה הספירה לאחור לקראתה. כל ניסיון לעצור את גלגלי ההכנות, או לבטלן, פירושו אסון אמיתי לאנשי הכוחות המזוינים, שיביא לאבדן אמונם במפקדיהם, בהצהרותיהם, בהוראותיהם ובהכנות למלחמה. כלומר, המאמצים וההכנות יביאו לתוצאות הפוכות וקשות.

כך הפכה מלחמת אוקטובר 1973 לפתרון בלתי-נמנע, שלא היה מנוס ממנו. המלחמה הפכה לפתרון היחידי ולדרך המעשית להכרעת המצב ולהשבת המצב לקדמותו באמצעות השבת כל שעל אדמה, שנגזל בכוח.

שבעת עמודי הניצחון

לואא חסן אחמד אלבדרי*

א חוגי השעון הצביעו על השעה 14:05 ביום העשירי בחודש רמדאן, כאשר הגיע רגע ההפרדה בין שני שלבים שונים בסכסוך הערבי-ישראלי, שסיבוב שלו רדף סיבוב, והקרבות בו התלהטו, ונמשכו עוד ועוד, עד שעברה תקופה של יותר מ-25 שנה. לאחר הסיבוב השלישי בקיץ 1967, התרחבה זירת אירועיו, וחרגה מן הזירה הפלשתינאית, והקיפה את המזרח התיכון כולו. לאחר מכן הפכה הבעיה ממשבר אזורי מוגבל למשבר בין-לאומי נרחב.

שעה זו קבע הגורל לצבאות מצרים וסוריה ולצבאות הערביים, שהצטרפו אליהם, כדי לקחת עמם חלק בניפוץ התפיסה המרושעת של הגבולות הבטוחים; בהבסת הצבא, שטען, כי לא ניתן להביסו; ובחידוש המלחמה, שעליה נאמר, כי סיימה את כל המלחמות.

אם ניתן לייחס את הניצחון, שהשיגו הערבים בראשונה, לרצינות ההכנה, לתכנון הקפדני, כלקח שנלמד מן התבוסות בסיבובים הקודמים, שנגרמו בשל אזלת-יד ועקב חוסר-תכנון, שיוחסו לאנשים, שבטחו בהם, והגדישו את הסאה באדישות, בהזנחה ובתחרות קולנית ביניהם על מנת לכסות על מחדליהם, הרי ניתן לייחס את הניצחון גם לגבורת הלוחמים ולדבקותם במשימותיהם, למרות שהיו קשות ומסובכות.

כמו כן, ניתן ליחס את הניצחון גם להצלחת הערבים לממש בראשונה הפתעה אסטרטגית והפתעה טקטית ולשיטה של פעילות משותפת בקווים חיצוניים, בשולי הזירה, על מנת לכתר את האויב, בתוך קווים יציבים. הדבר תואם בין צבא סוריה לצבא מצרים, והביא לכך שיישמש מישוראל

* אלדפאע, מצרים, אוקטובר 1993.

הפלא מתרחש

היתרון שבפעולה מקווים פנימיים, שבשימוש בהם הצליחה להנחיל לצבאות ערב בזה אחר זה תבוסה, וכולם שילמו את המחיר.

אין ספק, התכנית המבריקה להתקפה, ניסיון המפקדים וגבורת החיילים נטלו את היוזמה מהאויב בראשונה מזה יותר מ-25 שנה. התוצאות היו פריצה דרך תעלת סואץ, באבדות קלות יחסית, טיפוס על סוללת העפר הגבוהה במהירות רבה וכיבוש קו בר-לב. האיתן וביצוריו, בהתקפה מוחצת. בעקבות זאת, באו פעולות לסכל התקפות נגד מקומיות, הושמדו 250 טנקים, ונלקחו בשבי מאות חיילים ישראלים – בטרם חלפו חמישה ימים מפרוץ המלחמה.

עמוד אחרון, אך חשוב לא פחות, מעמודי הניצחון המפואר ברמזאן היו מאמצי הערבים להטות לצדם את דעת הקהל העולמית, ולקוממה נגד יהירות ישראל ונגד עקשנותה, תוך שכנוע המצפון העולמי בצדקת עניינם של הערבים ובלגיטימיות של המלחמה, שנועדה להשיב להם את הזכויות הגזולות, שכל המאמצים המדיניים נכשלו להשיבן. כאשר אמר מחמוד ריאד, שר החוץ, לשר החוץ הצרפתי, "זכותה של מצרים להילחם על מנת להשיב את אדמתה", השיב לו עמיתו הצרפתי, "לא זו בלבד, שזו זכותכם, זו גם חובתכם".

ההתנסות של ישראל

למעשה, הניסיון של ישראל בחמשת הימים הראשונים למלחמת אוקטובר המפוארת השפיע קשות על צבאה ועל עמה עד שמשך דיון, מנהיגים, שהשתכר משיכרון הניצחון של 1967, התכוון להופיע בטלוויזיה ולהכריז קבל-עם ועדה, "הכל הלך לאיבוד". לולא הניאה אותו מכך גולדה מאיר, ראש הממשלה.

נקודת התורפה הציונית, שחשפו חמשת הימים הקדחתניים לעיני העולם כולו, היתה הטענה של ההסברה הציונית בכל מקום ובכל אתר בעולם, כאילו הזמן קפא אצל הערבים, והפיתוח והקדמה פסחו עליהם. הם המשיכו לחזור על הטענות ועל דברי ההבל עד שהחלו להאמין בהם בעצמם. כשהגיע הרגע המכריע הפכה הכמות הערבית לאיכות, וזה היה בשעות בין הערביים ביום העשירי בחודש רמזאן. אז נטו המאזניים לרעת ישראל, שקריה נחשפו

....

אין צורך לסקור את כל המאמץ, שהשקיעו הערבים משך יותר משש שנים בהכנה, באימוץ ובהצטיידות לקראת הסיכוב הבא, וכן את התכנון הקפדני על מנת ליטול מהאויב את היוזמה, שהיה לו המונופול עליה 25 שנה ויותר.

שבעת עמודי הניצחון

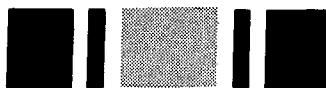
לסיכומו של דבר, הניצחון, שהשיגו הערבים בסתיו 1973, לא היה מקרי, או תוצאה של מזל חולף, אלא תוצאה של מאמץ ושל מחשבה, שהבטיחו, כי כל טיפת זיעה תחסוך נהר של דם. הניצחון הזה הושג על שבעה עמודים איתנים, לפי העדיפויות הללו:

1. הכנה רצינית ותכנון כולל של מבצע ההתקפה, למרות מורכבותו.
2. גבורת הלוחמים ודבקותם בביצוע משימותיהם, למרות הקשיים.
3. השגת הפתעה, למרות שבידי האויב היו אמצעים מתוחכמים לביון.
4. נטילת היוזמה מידי האויב, שהחזיק בה יותר מ-25 שנה.

כאשר המריאו מאתיים מטוסים להפציץ את מטרת האויב בתקיפה אווירית מרוכזת, 4,000 קני תותחים הוביצר ומרגמות רעמו, והמטירו על האויב 3,000 טונות של פגזים תוך 53 דקות, כפעולת הכנה להתקפה של 8,000 חיילים, שחצו את תעלת סואץ בסירות, הושגה ההפתעה, שתכנן מנגנון מבריק. התכנון לא התעלם מכך, שבידי האויב היתה הצעקה האחרונה בציוד ריגול ובציוד ביון, שכללה ציוד להאזנה, אמצעים חזותיים, ציוד צילום, ציוד תרמי וציוד אלקטרוני, בנוסף לציוד ביון ולציוד ריגול, המופעלים מן החלל, בעל הטכנולוגיה הגבוהה, שהיה ברשותם של ידידי ישראל, שבזכותו לא ניתן להעלים ממנו דבר. למרות כל הציוד הזה, הצליחו הערבים לממש הפתעה אסטרטגית והפתעה טקטית עד שרבי-אלוף חיים בר-לב, מי שהיה ראש המטה הכללי הישראלי, אמר: "תקפו אותנו בהפתעה".

עד מהרה הקימו אנשי ההנדסה גשרים על גדת התעלה, כדי שכוחות חי"ר בהרכב מלא וכ-500 טנקי לחימה מובילים ויכלו לחצות את התעלה. המשקיפים הצבאיים נדהמו מההצלחה המהירה של הכוחות המצריים בהקמת חמישה ראשי-גשר על הגדה המזרחית של התעלה, לאחר שטיפסו על סוללת העפר הגבוהה, וחיסלו את קו בר-לב המבוצר. בטרם הפציע השחר בשבעה באוקטובר הידקו הארמיות המצריות 2 ו-3 את אחיזתן במתחם ההגנה הישראלי כולו, מפורט סעיף בצפון ועד לסואץ בדרום.

לאחר מכן ניצבו הכוחות המצריים מוכנים להדוף את הגלים הרבים של התקפות נגד, שתכפו ובאו בזו אחר זו, ומטרתן היתה להשיב לאויב את השטח ואת הביצורים, שאיבד ואת השבויים. אבדותיו גברו, והוא איבד עוד 250 טנקים. טענותיו כאילו הוא "הצבא הבלתי מנוצח" הוזמו, וכן הוזמה טענתו, כי הסיכוב השלישי [1967] שם קץ לכל המלחמות.

5. דבקות באסטרטגיית פעולה מקוויים חיצוניים בשולי הזירה.
6. תיאום שיתוף פעולה בין חזית מצרים לבין חזית סוריה.
7. השגת אהדה מדעת הקהל העולמית ותמיכת המצפון הבינלאומי בדרכם של הערבים.

הכנה רצינית ותכנון כולל

ההכנה לניצחון 1973 החלה מיד בעקבות תבוסת 1967 על-ידי החלפת בעלי נאמנות מפוקפקת בבעלי ניסיון מוכח בתורת הלחימה. מיד עם היכנסם לתפקידיהם החלו לשקוד על ההכנות לסיבוב הבא, שיהיה התנערות מוחלטת מכל ההאשמות ומכל הכינויים, שהדביקה להם ההסברה של ישראל, והחלו לחפש את האמצעי הבדוק לשחרר את האדמה ולהשיב את הזכויות.

בניגוד למה שאמרו משה דיין ודומיו, לאחר הסיבוב של 1967, כי לצבא המצרי לא תהיה תקומה במשך עשרות שנים, הרי רצינות ההכנה והתכנון הכולל הביאו לניצחון רמדאן, עוד בטרם חלפו שש שנים מהתבוסה. שש השנים הללו היו גדושות בפעולות נרחבות, בהכנות מעשיות ובתכנון מקיף.

בתחום האימונים כל לוחם קיבל הכשרה מלאה, שאפשרה לו לבצע את משימתו האישית ואת חלקו במשימה המשותפת במלחמה הקרבה. הדבר דרש ביצוע תמרוני שדה ותמרונים קרביים בדרג של גדודים, של חטיבות ושל דיוויזיות. האימונים כללו פריצת מחסום מים גדול מאוד, טיפוס על סוללת עפר גבוהה, פריצה לנקודה מבוצרת והדיפת התקפת-נגד חזקה. כל חייל הבין מה תפקידו, והיה בקי בפרטי משימתו הקרבית באופן הטוב ביותר. כך, נופץ מחסום החשש. לכל לוחם הובהר אילו קשיים וסכנות צפויים לו, ומהן הדרכים הטובות ביותר להתגבר עליהם.

בסוף 1969 הוגברו המאמצים להקים רשת של עמדות לטילים להגנה אווירית. צעירי מצרים ונשותיה לקחו חלק במבצע,

בהפגנים כוח רצון עז. כאשר הסתיימה משימתם, והמשגרים מוקמו בעמדותיהם בקיץ 1970, התרחקו מטוסי האויב משמינו. זה היה לאחר ביצוע עבודות הפירה והריסה, שבהן נעשה שימוש בבטון רגיל ובבטון מזוין בהיקף של 1.75 מיליון מטר מעוקב. הוקמו אלפי מקלטים מוכנים מראש. כל המתקנים האלה נקשרו ביניהם ב-4,000 ק"מ של דרכי אספלט סלולות. כלומר, כמו המרחק בין קאהיר לגבול תוניסיה. בשל אותם מאמצים נרחבים, נכשלו ניסיונות האויב להכשיל את מבצע הצליחה במהלך שעות האור בשישה באוקטובר. במסגרת הניסיונות האלה בוצעו 446 גיחות מטוסים. ההגנה האווירית שלנו הסבה לאויב אבדות רבות, שאילצו את מפקד חיל האוויר הישראלי להורות למטוסיו להתרחק מהגדה המזרחית של התעלה, ולשמור על מרחק של לא פחות מחמישה-עשר ק"מ, כדי להישמר מפני משגרי הטילים להגנה אווירית המצריים, שגרמו לחיסולם. בכך, נמנעה מהצבא הישראלי בראשונה לחימה תחת שמים, שחיל האוויר שלו שולט בהם. כוחות האוויר (המצריים) זכו בתשומת לב, שאיבדו בסיבוב הקודם. הוקמו דירים [תת-קרקעיים] למטוסים מגושי בטון מזוין, הוגדלה כמות מסלולי ההמראה והנחיתה, והציוד נפרס, והוסתר בבסיסים האוויריים. כמו כן, גובשו תכניות אינטנסיוויות לאימונים להכשרת הטייסים וצוותי הקרקע לבצע את משימותיהם על הצד הטוב ביותר. בכל הנוגע לציוד ההנדסי במוצבים של ארמיות השדה 2 ו-3, בהקמת המוצבים הושקעו עד ראשית שנת 1973 כחמישים מיליוני לְגָנִים לבניית שוחות ירי, מוצבים לתותחי שדה, מצדיות לכלי-נשק וכניסות למקלטים. כמו כן, הוקמו יותר משלוש מאות עמדות ירי לגדודי ארטילריה, כשמונה מאות עמדות לסוללות של תותחים נ"מ וכמות גדולה ביותר של עמדות לגדודים של טילים להגנה אווירית.

מיקום העמדות לא נבחר באקראי. הוא לווה בבדיקה מדוקדקת של תנאי הקרקע, של המיקום ושל התכנון הצבאי. לכן, הוקמו חלקם בצמוד לגדה המערבית של התעלה,

כדי שיהיו מוכנים להגיש סיוע אש עד לעומק מְרָבֵי ממזרח לתעלה. ריבוי העמדות יצר יתרון באשר לקלות התמרון בירי, כאשר פרצה הלחימה. כמו כן, היה להן חלק בהונאת האויב באשר לכיוון העיקרי של ההתקפה. האויב אולץ לפזר את כוחותיו ואת אש תוך עימות עם עם הרבה מוצבים, שהיו ריקים, או שנתפסו על-ידי מטרות-דמה.

הפעולה ההנדסית הנרחבת ביותר היתה הקמת סוללת עפר גבוהה מאוד על הגדה המערבית, כדי לגונן על כוחותינו מאש האויב, להסתיר את הכוחות מתצפיותיו, וכדי להסוות את המבצע העצום של תחילת ההתקפה מפני אמצעי הביון היבשתיים של האויב. בלב אותה סוללת עפר הוקמו כמה נקודות שליטה, שאוישו על-ידי טנקים ועל-ידי נשק נ"ט. עבודה זו חייבה לטפל בחמישה מיליוני מטר מעוקב של עפר ושל חול. באשר לרמפות הטנקים, ממדי כל אחת מהן הגיעו לכ-180,000 מטר מעוקב. סך כל העפר והחול לבנייתן היה יותר מעשרה מיליוני מטר מעוקב.

כדי להקל על כושר התמרון של הכוחות ועל האש במהלך ההתקפה והצליחה, הוקמה רשת של כבישים ושל דרכי עפר, שאורכה היה יותר מ-8,000 ק"מ. כמו כן, הוכנו עשרות משאבות על התעלות של אֶסְמַעִילִיָה ושל סואץ, בנוסף לעשרים ואחת דרכי אורך ולשלוש דרכי רוחב באזור המוצא של כל אחת מחמש הדיוויזיות, שביצעו את ההתקפה.

כדי לפרוץ פרצות בסוללת העפר, שהתנשאה על הגדה המזרחית של התעלה, התבצעו פעולות הכנה ואימונים בשימוש בתותחי-מים, שהמציא אחד מאנשי ההנדסה המצרים הצעירים. תותחי-המים סייעו להפחית את זמן פתיחת הפרצות מ-24 שעות, כפי שצפה האויב, לפחות משש שעות בלבד, כפי שאירע בפועל במלחמה. התותחים האלה היו כלי-נשק מפתיעים ביותר.

כדי לאמן שמונים יחידות הנדסה בפריצה שמונים מעברים בסוללת העפר של קו בר-לב, היה צורך להעביר מיליון

ולטעת בלבותיהם ייאוש.
כאשר הגיע הרגע, היתה הדבקות בביצוע המטרה הוכחה מעבר לכל ספק על אומץ-הלב, הטבוע באופי של החיילים המצריים, שבא לאשר את דברי הנביא [מחמד] עליו השלום: "אתם החיילים הטובים ביותר עלי אדמות".

הפתעה

הפתעה טקטית, או הפתעה אסטרטגית, משיגים כאשר המפקד מצליח להסוות את היקף ההתקפה, כיוונה ועיתויה מפני האויב. אם אינו מצליח להסתיר את כוונת ההתקפה, הרי יוכל להשיג הפתעה אסטרטגית, שאותה רואים הפילוסופים של המלחמה כחצי הניצחון.

מרבית הפרשנים הצבאיים רואים בעובדה, שהערבים שאפו להשיג יתרון הפתעה בכל שלוש רמותיה, כסוג של חלומות, ששאפו להתגבר על העובדה, כי בידי ישראל ציוד מתקדם ביותר, המאפשר לה להשיג מידע מכל המקורות. אולם, הגורם המסכל הזה לא פגע ברצינות התכנון המצרי, שהתעקש להשיג הפתעה, ולא חסך מאמץ וחשיבה, כדי להונות את האויב ולגרום לו לטעות באשר לעיתוי ההתקפה, להיקפה ולכיוונה — בצד השמירה על סודיות ועל הסוואה מלאות מבחינה מדינית, צבאית והסברתית.

מאמצים ורעיונות אלה הצליחו לשכנע את הסוכנות המרכזית לביון של ארצות-הברית ואת המודיעין הישראלי, כי אין כל אפשרות להתקפה ערבית קרובה, ואפילו אין מחשבה לפתוח בהתקפה כזו. למרבית האירוניה, ניסתה ישראל לתרץ תירוץ מביש את אשר אירע, באומרה: "ראינו, אך לא הבנו." די בפיתוריו של אלוף אלי זעירא, ראש המודיעין הצבאי, כדי להוכיח, כי לא ראו, ולא הבינו מאומה.

יוזמה

הערבים דבקו בעקרונות החוק הבין-לאומי כאשר יצאו מול אויב, שהתברר באומרו: "בעת המלחמות יתגלו העובדות האמיתיות". הוא כפה את השמירה על המצב הקיים באמצעות כוח, לפי היקף

הירח בלילה ואת כל הגורמים המדיניים, הצבאיים, המוראליים והאקלימיים הנוספים, המתאימים לתחילת הפריצה ולהתחלת הקמת הגשרים, להתחלת חציית הטנקים, לניהול קרבות המגע בתוך ביצורי קו בר-לב, ולהשלמת ההכנות להתייצבות בפני התקפות-הנגד המקומיות של השריון [הישראלי].

למעשה, בחירת שעה 1405 ביום שבת, שישה באוקטובר, מדישה את המיומנות של מנגנון התכנון של מלחמת רמדאן המפוארת והגעה לשיא בתפקוד מדויק. לאחר מכן, נותר לתאם במדוקדק בין מבצע ההתקפה המצרי לבין מבצע ההתקפה הסורי, שנערכו ברזמנית, כדי להביא את המטכ"ל הישראלי למצב, שלא היה לו תקדים בשדה הקרב. היות שלא היתה לו אפשרות לרכז את כוחותיו במקום מסוים, כדי להכריע את המערכה, שכן מיד היה צורך לפנות לחזית השנייה, שלא כפי שהורגלו בסיבובים הקודמים.

גבורת הלוחמים

מלחמת רמדאן המפוארת מהווה עדות לכך, כי גבורת החיילים אינה תוצאה של הפגנת כוח, של הכרזות מאיימות קולניות, או של הבטחות מזויפות על תפקוד נכון, אלא מושגת באמצעות רצינות ההכנה, בעריכת אימונים מעשיים באופן מלא, בהיענות לכל הצרכים ובעשיית כל הסידורים להבטיח את ההצלחה. זה אחד הסיודות, שעליהם הושתת הניצחון המפואר ברמדאן. למעשה, ההשפעה של האימון הרציני והממושך ושל ההתנגשויות הקטנות עם האויב, שגדלו עם הזמן בהיקפן ובעומקן, לא הצטמצמה לעידוד הגבורה במצפון הלוחמים בלבד, אלא גאלה אותם ממחלת השוחות, שבהן רבצו יותר משש שנים ברציפות. כמו כן, היא עזרה להם לנפץ את מחסום הפחד, שהושרש בהם בשל הכישלונות החוזרים ונשנים בסיבובים הקודמים ובשל הלוחמה הפסיכולוגית הכבדה, שניהלו אמצעי ההסברה הישראליים והציוניים. לוחמה זו נועדה להרוס את המוראל של הלוחמים הערבים,

וחצי מטר מעוקב של עפר. בכל פעם נערך אימון לגריפת 120 מטר מעוקב של עפר. לסיכומו של דבר, היקף העבודות ההנדסיות, בשלב ההכנה וההצטיידות לקראת מלחמת רמדאן המפוארת, היה המפוארת, היה יותר מפי שבעה-עשר בהשוואה לעבודות, שבוצעו בסכר הגבוה הענק שמדרום לאסואן.

שלב ההכנה המינהלתית וההכנה הטכנית למלחמת רמדאן המפוארת לא התבצע בפחות ניסיון ובפחות מיומנות, ולא היה פחות מקיף ממה שתואר לגבי ההכנות האחרות. התכנון המינהלתי והתכנון הטכני כללו ארגון החיילים ואספקת שירותים, שיסיקו לקיים כמות עצומה של לוחמים, ולציידם בכל הנחוץ להם במזון, בשתייה, בלבוש, בתחמושת ובכלים הנדסיים, בכלים רפואיים ובכלים טכניים, זאת, בנוסף לדלק, לשמנים, לחומרי סיכה, למכלי אוויר דחוס, הדרושים להפעלת כל-ירכב, טנקים ותותחים מתנייעים, ולתחזוקתם. היקף כל ההספקה המגוונת הגיע ל-3,500 טונות ביום. בשל קווי האספקה הקצרים הצליחה התכנית לשמור על שיעור זרימה מינהלתי וטכנולוגי של אספקה לפי הסטנדרטים העולמיים הגבוהים ביותר, בתקופת ההכנה למלחמה ובעת המלחמה עצמה. האספקה היתה סיוע חשוב יותר ליחידות הלוחמות בביצוע משימותיהם בשדה, בזמן הקצר ביותר ובמינימום אבדות.

השירותים הרפואיים התנהלו ברמה גבוהה, וכללו פינוי מייד של פצועים ושל חולים מהקווים הקדמיים לבתי-החולים שבשדה, ומשם לבתי-החולים. בזכות השירותים האלה ניצלו חיי רבים, ושיעור האבדות בנפש הופחת עד למינימום האפשרי.

באשר לתכנית הפריצה דרך תעלת סואץ העמוקה, השמדת קו בר-לב המבוצר והקמת חמישה ראשי-גשר על הגדה המזרחית של התעלה ואבטחתם, הפעולות הללו הצריכו מאמץ של 200,000 שעות עבודה, שהוקדשו לבחירת החודש המתאים ביותר ולקביעת שעת האפס ביום ההתקפה, בהביאם בחשבון את כיוון הרוח, את מהירות זרימת המים בתעלה, את מצב הגאות, את מצב

השטח, שנתפס הניצחון במלחמה. זאת, כפי שחזר והתבטא משה דיין בסיבובים של 1956 ושל 1967.

כאשר ניתנה לערבים הלגיטימיות הבין-לאומית בשנת 1973, היה העניין העיקרי, שהעסיק את המפקדות הערביות, להוציא את היוזמה מידי ישראל, כשהערבים ירו את הירייה הראשונה, ולשמור על יוזמה זו עד שיושלמו המשימות הקרביות הדרושות. הניצחון הערבי בתחום הזה השפיע מאוד על תגובות ישראל בעקבות השלב הראשון במלחמת רמדאן המפוארת (חמישה-שבעה באוקטובר). התגובות התאפיינו באקראיות, בבלבול ובחוסר תכנון. לישראל נגרמו אבדות רבות בנפש, בנשק, בציד ובמטוסים, מבלי שקיבלה כל תמורה.

אסטרטיית הפעולה מקווים חיצוניים

לאור הניסיון, שרכשה כמה פעמים במשך 25 שנה, הגיעה ישראל למסקנה מרגיעה, כי אין ערבים מסוגלים לתאם ביניהם פעולה משותפת, שתקיף את המדינות, המכותרות את ישראל. יתר על כן, היא האמינה, כי חלק מהחזיתות הללו מייחלות לכישלון שכנותיה עוד יותר ממה שמייחלת לכך ישראל. משום כך, ההפתעה השפיעה עליה קשה. היא מצאה, כי הערבים פועלים מתוך קווים חיצוניים במיומנות, ולא דווקא בתחום היבשתי בלבד. אלא גם בתחום הימי. זאת, עוד בטרם פנו לטפל בתחום הבין-לאומי באמצעות הפחתת שיעור שאיבת הנפט מדי חודש, ולאחר מכן, בהפסקה מוחלטת של שיווק למדינות, המסייעות לישראל.

השפעת אסטרטיית הפעולה הערבית ברזמנית מקווים חיצוניים היתה רבה במה שנוגע לדוד אלעזר, הרמטכ"ל הישראלי. התוצאות התבטאו במבוכה ובהיסוס, שאפיינו את מעשיו החפוזים והסותרים בשלב הראשון להתקפה. בעקבות זה, הוא הורשע, והורחק מתפקידו. גם התנהגות האלוף שמואל גונן, שהיה מפקד חזית הדרום, התאפיינה כך, והביאה לפרישתו מתפקידו עוד במהלך המלחמה ולמינוי אלוף חיים בר-לב במקומו.

בתחום הימי ישם חיל הים המצרי אסטרטגיה זו בתחום נרחב ביותר באמצעות חיפושים, שערך בספינות סוחר בבאב אלמנדב לאחר שחסם את דרכן. הדבר נעשה תוך שיתוף פעולה הדוק עם המדינות הערביות, השוכנות במבואות הדרומיים של ים סוף. כך הוטל מצור ימי על הקו הימי החשוב ביותר של ישראל.

לאחר מכן, בא הצעד הערבי המכריע, כאשר הכריזו שרי הנפט הערבים בשבעה עשר באוקטובר על הקטנת ייצור הנפט בשיעור של חמישה אחוזים מדי חודש, עד שישראל תיסוג מהשטחים הערביים ועד שיושב לעם הפלשתינאי זכויותיו הגזולות. יעילות החלטה זו גברה כאשר החליטו מדינות ערב בימים 18-21 באוקטובר להפסיק ליצא נפט לארצות-הברית ולמדינות התומכות בישראל. כך נכנסה המלחמה הכלכלית, על כל כובדה, ללב הסכסוך. זאת, בהתאם לאסטרטיית הפעולה מקווים חיצוניים בכל תחומי המאבק ביבשה, בים ובכלכלה.

המדינות הערביות, המכותרות את ישראל, טעמו את הטעם המתוק של הפעילות המשותפת באמצעות אסטרטגיה זו לתקופה מוגבלת של מלחמת רמדאן המפוארת, וזה גרם להן לקטוף את פירות שיתוף הפעולה, ולהיות מעוניינות להגבירו, ולחזקו בתקווה לקטוף את פירותיו גם בעתיד.

הטיית דעת הקהל העולמית

נראה, כאילו הסכימו ביניהם הערבים וישראל להחליף את התפקידים בין הסיבובים של 1967 ושל 1973, היות שהעיסוק העיקרי של ישראל היה לעורר את דעת הקהל העולמית נגדה באמצעות יהירותה ושחצנותה ובאמצעות סירוב מוחלט לישב את הבעיות, או להגיע לפשרה, שתהיה מקובלת על כל הצדדים. לעומת זאת, פעלו הערבים להטות את דעת הקהל ואת התמיכה הבין-לאומית לצדם, בשל עמדתם המשתקפת באמינות הצעותיהם, בהשקפתם המציאותית על הגורמים המשפיעים על הבעיה, ובפתרונותיהם המתונים, שנתמכו עלידי הקהילה הבין-

לאומית, ומטרתם היתה לשים קץ לסכסוך, שנמשך זמן רב, ועורבו בו מדינות רבות, ואיים לגרור את העולם למלחמה, שלא תשאיר שריד ופליט.

אפשר היה לבצע את החלטות 242 ו-338 של מועצת הביטחון, לראות בהן הסדר מוסכם, ולטעת את עקרונות השלום הצודק ובר-הקיימא באזור, לולא עיקשות ישראל להכשיל כל מאמץ בכיוון הזה. כפי שדחתה את מאמציו הראויים לשבח של גונאר יארינג, השליח האישי של המזכיר הכללי של האו"ם, וכפי שפעלה להכשיל את השיחות המרובעות והדרצדיות, את יוזמת רוג'רס ואת יוזמת סאדאת. לאחר מכן, המריצה את ארצות-הברית להשתמש בזכות הַטָּו, כדי להכשיל את הצעת ההחלטה של המדינות הבלתי-מזדהות.

כתוצאה מסירוב ישראל, מעיקשותה וממדיניות ההשהיה שלה, השתכנעו מצרים והעולם כולו, כי אין כל תועלת במאמצי השלום האלה כל עוד ממשיכה ישראל לכפות את המציאות הקיימת, ולנופף בעליונותה ובזרועה הארוכה. כמו כן, השתכנעו בהכרח להשתמש בצבא, כדי לשבור את הקיפאון, שאפף את הבעיה, ודחף את מהלך העניינים לקראת הסדר צודק ובר-קיימא בדרך של הפרכת תפיסת הגבולות הבטוחים ושל הזמת טענות-השווא של הצבא הבלתי-מנוצח.

כאשר החלו הערבים בהתקפה בשעות אחר-הצהרים ביום העשירי בחודש רמדאן המבורך, לא נשמע אפילו קול אחד, שהביע התנגדות לפעולה זו, או העז לגנותה.

אחרית דבר

מלחמת רמדאן המפוארת השיבה לערבים את הביטחון באותה מידה שערערה את ביטחון ישראל, והזימה את טענות-השווא שלה בדבר צבאה הבלתי-מנוצח. כמו כן, נגרם זעזוע נפשי עקב פעולת הצליחה העצומה בתודעה של עם ישראל, והיתה בבחינת פעמון שהתריע על סכנה, כי הכוח המזוין לבדו אינו יכול להיות עוד משענת בלעדית בהגשמת אינטרסים של המדינה. הפרשנים הצבאיים פסקו לאור עיון מדוקדק בתכניות ובדינמיות של שלב

הצליחה, כי בוצע במהימנות גבוהה ביותר ובאומץ-לב, ואף צבא לא יכול לבצע זאת טוב יותר.

במידה מסוימת, אפשרו טילים נ"מ להגביל את חופש התנועה של מטוסי הקרב ושל המפציצים הישראליים, וטילים נ"ט הצליחו להשמיד טנקים ומשוריינים של האויב. בכך, איבדה ישראל את שני הסוגים של נשקה המרתיע, שעליהם נשענה בניצחונות של 1956 ושל 1967. הלחימה

נשאה אופי של לחימה בין שני כוחות שווים, שלאף אחד מהם אין יתרון על פני האחר, ובשל כך הפכה העליונות המספרית לגורם המכריע במערכה.

בתחום ההשפעה הבינלאומית של מלחמת רמדאן המפוארת, הרי נתוניה האסטרטגיים שינו את תפיסות הלחימה של הצבאות הגדולים בעולם, והשפיעו על אסכולות החשיבה הצבאיות במזרח, במערב ובאזור. היא מוטטה את תפיסת הגבולות

הבטוחים, והזימה את טענות השווא על הצבא הבלתי-מנוצח.

בעזרת כל השפעותיה ובעזרת הנתונים האלה נכנסה מלחמת רמדאן המפוארת להיסטוריה כנקודת מפנה בסכסוך הערבי-ישראלי, ואלו התוצאות החשובות ביותר של המלחמה.

כיצד הציל חוסני מבארק את תכנית ההונאה

לואא עבד-אלרחמן סלים סרי

בצל המלחמות לאורך ההיסטוריה אנו מוצאים, כי הצדדים הלוחמים נעזרים בהטעיה, במטרה להביא למהפך לטובתם במאזן הכוחות בזירת הקרב, כדי להרחיק מהם אפשרות תבוסה, ולהבטיח ניצחון לכוחותיהם. עקרון ההונאה הצבאית עתיד להיחשב מבין העקרונות החשובים של המלחמה ושל סוגי הלחימה, שבהם משתמשות המדינות על מנת להנחיל תבוסה לאויביהן. תכנית ההונאה של מלחמת אוקטובר 1973 מהווה דוגמה מפוארת להונאה, שהשפיעה ישירות על ההכנה למערכה, על מהלך הלחימה ועל תוצאותיה. המטרה העיקרית של המפקדה הכללית המצרית במלחמת אוקטובר היתה להימנע מאבדות בציד ובנפש. משום כך, מיקדה המפקדה המצרית את כל מאמציה להשיג מטרה זו בכל הדרכים ובכל האמצעים, ובמרכזן תכנית מושלמת להונאה אסטרטגית, שמטרותיה, מנקודת המבט הצבאית, הוגדרו כדלקמן:

1. הטעיית ישראל בנוגע לקיום כוונה לבצע פעולות התקפיות

* אח"ר סאעה, מצרים, אוקטובר 1993.

- לשחרר את האדמות הכבושות.
- הסתרת העיתוי, שנקבע לתחילת המלחמה.
- הסתרת היקף הכוחות, הנוטלים חלק בפעולות הקרביות.
- שמירה על סודיות מלאה באשר ליעדי ההתקפות העיקריות של הכוחות המזוינים.